

כאשר האדם אינו ראוי לאכילה – מודים רבי נתן ורבי יהושע שהקרבן פסול (איש לפי אכלו). ולדעת רבי אלעזר, אם אינו ראוי בשעת זריקה – כשר לרבי נתן (אם אך היה ראוי בשעת השחיטה. עפ"י תוס').

א. היה ראוי להאכל בשעת השחיטה והזריקה, ורק אחר כך נדחה מאכילה, הקרבן או האדם – הקרבן כשר לכל הדעות והבעלים קיימו מצות עשיית הפסח, והבשר יישרף (עפ"י משניות להלן).

ב. לדעת זקני דרום (בנבחים כג), גם אם לא היה האדם ראוי לאכילת פסח בשעת ההקרבה, אם שחטו עליו את פסחו – קיים מצות הקרבת הפסח.

ג. נטמא הבשר קודם הזריקה, שאמרנו לרב ולרבי נתן שכשר אבל לא יזרוק לכתחילה; מדברי התוס' להלן (פ: ד"ה נזרק) משמע שהאיסור לזרוק הוא מדרבנן. ומדברי מהרש"ל (בכמת שלמה כאן) משמע שנקט שדין תורה הוא.

ד. כנזכר, הלכה כחכמים שאכילת פסחים מעכבת בשעת שחיטת הפסח וזריקת דמו (עפ"י רמב"ם קרבן פסח ד, ב, ו; ועוד; לקוטי הלכות).

ג. שחטו בטהרה ונטמאו הבעלים קודם הזריקה; לחכמים שאכילת פסחים מעכבת – לא יזרוק הדם. לרבי נתן שהאכילה אינה מעכבת, אמר רבי אלעזר: יזרוק הדם בטהרה ואל יאכל בשר בטומאה.

נעשו רוב הציבור טמאים לאחר השחיטה; לדברי רבי יוחנן, יזרוק הדם בטהרה ולא יאכל הבשר בטומאה – גזרה שמא ייטמאו הבעלים לאחר הזריקה ויבואו לאכול בטומאה.

כן פסק הרמב"ם (קרבן פסח ז, ט).

ונראה שמדין תורה יכול כהן טמא לזרוק את הדם, וגזרו שייזרוק בטהרה דוקא (עפ"י חזון איש).

דף עט

קמ"ג. מה דין הקרבת הפסח במקרים הבאים?

- א. נטמא קהל או רובו קודם זריקה או לאחריה, או שהיו כהנים טמאים והקהל טהורים.
- ב. היו ישראל טהורים וכלי שרת טמאים.
- ג. נטמא מיעוט הקהל.
- ד. היו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים.
- ה. האם הנשים באות בחשבון הקהל, אם רובם טמאים או טהורים?

א. נטמא הקהל או רובו או שהיו כהנים טמאים והקהל טהורים – יעשו בטומאה, ואפילו הטהורים עושים בטומאה (אם ירצו. רש"י ד"ה יעשו. ובד"ה אלא פרש"י שאסור ליחלק. ויש לפרש שאסור להקפיד מלהיטמא משום גנאי, אבל אין חיוב להיטמא בדוקא. וע' נוב"ת או"ח פו) – שאין קרבן ציבור חלוק (איש איש כי יהיה טמא... – איש נדחה ואין ציבור נדחים אלא עושים בטומאה. ע' לעיל טו-סו).

מבואר בגמרא שאין הפסח נאכל בטומאה אלא כאשר קרב בטומאה, אבל נטמאו הציבור לאחר זריקת הדם – אסור לאכול בטומאה. ואם נטמאו בין שחיטה לזריקה – יזרוק הדם ולא יאכל בטומאה מגזרה דרבנן כנ"ל.

א. מבואר להלן (צד): שכל האנשים שהם בדרך רחוקה אינם במנין החשבון של הטמאים והטהורים. ולפי זה להלכה שמהמודיעים ולחוץ נחשב 'דרך רחוקה', אין לחשב אלא מי שבאו למקדש לעשות הפסח (עפ"י לקוטי הלכות [וכ"ה במנחת חינוך שפ, יג]. ותמה על הכסף-משנה שהעתיק מדברי הגמרא לחשב את הנמצאים בעזרה. וע' חזו"א קכד לדף צג ד"ה רמב"ם, זבחים ד, טו).

ב. אף כשישראל טהורים וכהנים טמאים, מותר לטמא את הבשר ולאכלו בטומאה, כשם שהותר לטמא את האימורים (עפ"י תוס'. וכן להפך, כשישראל טמאים מותר אף לעשותו בכהנים ובכלי שרת טמאים, שהרי בין כך עתידים לטמאות ולאכלו בטומאת הגוף. עפ"י חזו"א).

ג. כהנים טמאים שאמרו היינו רובם (עפ"י לקוטי הלכות – וכלשון הרמב"ם בפירוש המשנה עו: ובהל' קדה"ה ד,ו). ויש מצדדים לומר דוקא אם כולם טמאים (ע' חזון איש זבחים ד, ט יג; או"ש בהשמטות להל' ביאת מקדש; אבן האול שם ד, יד – עפ"י לשון המשנה)

ד. טומאת כהנים לא הותרה אלא בפסח הבא בטומאה, אבל אם הוקרבו הפסחים בטהרה ועתה נטמאו כהנים אצל היחיד – אינו קרב (ערש"י פ: פא. ד"ה בקרבנותיהן וד"ה במקום שלא. ועתור"ד פ: שאף בדיעבד פסול. אבל מהתוס' בזבחים כג. ד"ה לא) נראה לכאורה שבדיעבד כשר מפני שטומאה דחוייה היא בציבור. וכ"כ המאירי ביומא נ. ע' בחדושי הגר"ז זבחים שם ומקדש דוד כו, א).

ב. היו ישראל וכהנים טהורים וכלי שרת (רוב הכלים הנצרכים לעשיית הפסחים. לקוטי הלכות) טמאים – יעשו בטומאה. רב חסדא אמר: דוקא כשנטמא הסכין בטמא מת שהוא אב הטומאה ('חרב הרי הוא כחלל') ומטמא את האדם אבל סכין שנטמא בשאר טומאות, שאינו מטמא אדם – טהורים עושים ולא טמאים. מוטב יאכל בטומאת בשר ב'לאו' ואל יאכל בטומאת הגוף שהוא בכרת, שסובר רב חסדא טומאה דחוייה בציבור ואינה הותר גמור, הלכך יש לחזור אחר טומאה קלה. וכן אמר רבי יצחק. ואילו רבא אמר: אפילו טמאים עושים (והבשר אשר יגע בכל טמא... והנפש... – כל מקום שאין אני קורא 'הבשר אשר יגע לא יאכל', אין אני קורא 'והנפש...').

א. הלכה כרב חסדא ורבי יצחק כנגד רבא (עפ"י רמב"ם קרבן פסח ז, ט).

ב. כתב המאירי (יומא נ.) שאפילו נשחטו שאר הפסחים בטהרה, נדחתה טומאת הכלים מפסחו של היחיד וקרב בכלי שרת טמאים (וע"ע בחדושי הגר"ז זבחים כג. על תד"ה לא).

ג. נטמא מיעוט הקהל – הטהורים עושים בראשון והטמאים נדחים לשני.

ד. מחצה טהורים ומחצה טמאים; הטהורים עושים את הראשון בטהרה [מלבד לדברי רבי יהודה (פ.) שאין קרבן ציבור חלוק, עושים הכל בטומאה. כן משמע להלן פ. וכ"כ התוס' ד"ה וטמאין].

הטמאים; לרב – עושים בראשון (מחצה על מחצה כרוב (שאינם בכלל 'איש' – ע' חולין כט), והרי כשהרוב טמאים עושים בראשון, אבל טהורים אינם עושים עמהם אלא לעצמם, כי גם הם נחשבים כרוב, ורוב טהורים אינם עושים בטומאה). ואמר רב: אם יימצא תנא הסובר שהטהורים אי אפשר להם לעשות בטומאה, וגם סובר כרבי יהודה שאמר אין קרבן ציבור חלוק – מטמאים אחד מהם בשרץ ויעשו הכל בטומאה. וכן הסכים רב נחמן. ועולא אמר: משלחים אחד מהטהורים (רש"י ותוס') לדרך רחוקה [ואין מטמאים בשרץ, כי סובר עולא שוחטים וזורקים על טמא שרץ. ואין מטמאים במת – שלא לדחותו מחגיגתו, כי סובר שהטמא ביום הראשון אין לו תשלומים לחגיגה. להלן פ.].

לרב כהנא; לפי לשון אחת – עושים את השני (כדין מיעוט הנדחה לפסח שני). ולפי לשון אחרת אינם עושים לא את הראשון ולא את השני (שאינם נידונים כרוב ולא כמיעוט).

מבואר בגמרא שלרב כהנא שנוי הדבר במחלוקת תנאים. ואילו רב יכול לפרש דבריו לפי כל דעות התנאים.

הלכה כרב שהכל עושים בראשון, הטהורים עושים לעצמם בטהרה והטמאים עושים בטומאה (רמב"ם קרבן פסח ז, ב).